

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ενας λαός, θυφόνται όμα
δείξη πώς δέ φοβόται την
αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.

ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 8 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1909

ΤΡΙΤΗΝΙΑ: ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΖΗΤΩΝΑΣ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 365

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Δραματική παραγωγή (τέλος).
ΕΙΡΗΝΗ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. Στο παιδί μου. Η φωνή του.
ΘΕΑΤΡΟΦΙΛΟΣ. Θεατρικές πινακίδες.
Ζ. ΛΕΦΑΚΗΣ. Τραγούδια της Σαμοθράκης.
ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ. Για των τρανών τα λόγια.
ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ. Σπασμένες ψυχές (συνέ-
χεια).
ΨΥΧΑΡΗΣ. Ψυχολογικές σημειώσεις.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΛΕΣ

Ένα καινούριο ρομάντζο.— Η πόλη και οι
νέοι.— Ο θυμός.— Ο Δοκίμιος.

Έχουμε μία σειρά, μία μικρή σειρά Γλωσσικές
σημειώσεις(1). Ας δοκιμάσουμε τώρα κι άλλη
μια σειρά Ψυχολογικές.

Άρτη εδώ είναι μισό ψυχολογική, μισό φιλολο-
γική. Δημοσιεύει ο Νουμάς ένα πολύ περίεργο,
πολύ νόστιμο δήγημα, που ο πατέρας του μου είναι
άγνωστος, τις Σπασμένες ψυχές του Πέτρου Ψηλο-
ρείτη (κ. Νουμάς, τός αρ. 355—358, κ' έχει ά-
κόμα συνέχεια).

Ο Νουμάς, στον αριθμό του 354 (σ. 8, στ. 2),
μάς μαθαίνει πως ο Πέτρος Ψηλορείτης είναι «και-
νούριο ψευτόνομα του Κάρμα Νιδαμής». Αφού ψυ-
χολογούμε, ας το σημειώσουμε και το άλλο. Πουθενά,
σε κανέναν τόπο και σε καμιά φιλολογία, δεν είδα
να συνηθίζονται τα ψευτόνομα όσο σήμερα στην
Έλλάδα και μάλιστα στην κίχλο το δικό μας. Βέ-
βαια πως συχνά υπάρχουν λόγιοι σοδαροί που δεν
αφίνουνε το συγγραφέα να υπογράψη με τόνόμα του,
αξαφνα ένα δημοδόσκαλο, ένα υπάλληλο, γιατί
με το τρομοκρατικό το σύστημα που ακολουθούνε οι
καθαρεδουσιάνοι, έννοείται πως ο υπάλληλος, πως ο
δημοδόσκαλος, πως ο ίδιος ο καθηγητής, κινυνέ-
θουνε για τη θέση τους. Τι ντροπή που είναι να γί-
νουνται άφτά στην Έλλάδα του Πλάτωνα και του
Θουκυδίδη, θά το φανερώσουμε γλήγορα και σ' άλλος
δημόσιο από το δημόσιο το άθηναϊκό. Θα δικιολο-
γήσουμε και τα ψευτόνομα, που κάποτε άκόμη
τα σπουδάζουνε και λόγοι διπλωματικοί. Μα θα βρω
πως είναι και κάμποσα ψευτόνομα δίχως λόγο
κανένα. Ο Ρωμύς βλέπετε είναι πολύ έξυπνος. Το

αρέζουμε οί σουρπρίζες. Αποσπεδάσει φοβερά, όταν
έρχεται ίσια ίσια εκεί που δεν τον προσμένεις.
—«Μπά! Κι από που μάς κατέβηκες; Μπράβο
σου!» Καί χαμπαρώνει. Από μακρινό ταξίδι; οπίτι
του γυρίζει, ξαφνικά. Έτσι κάνει και κάποια έντύ-
πωση, γελούνε, χωρατεύουνε, ύστερα το δηγούνται.
—«Καλέ! μάς ήρ ε φανταστήτε και ύποψία δεν
είχαμε!»

Όστε κολακέζεται και το φιλότιμό του από τη
σουρπρίζα. Είδος σουρπρίζα και το ψευτόνομα.

—«Βέβαια! Έγώ είμουνε και δεν το καταλά-
βατε!»

—«Λαίπν, έκείνα τα ώραία», στοχάζεται δη-
λαδή πως θά το πη κανείς, «τά άμορφα τα δηγή-
ματα;»...

—«Ναί, δικά μου!»

Φοβούμαι μήπως ο φίλος ο Ψηλορείτης, λόγους
για να κρύφεται; σπουδαίους δέ θάχη, παρά έτσι
μονάχα παίζει, για να παίζει, αφού κίόλας μάς πα-
ρουσιάζεται σήμερα με άεφτερο ψευτόνομα! Μου
θυμίζει άφτό κάτι που έλεγε καθώς άκούσα ο Gui-
zot, δηλαδή «πως από τα παι δύσκολα είναι να
γνωριστή κανείς με τόνόμα του το άληθινό· να γυ-
ρέβη άκόμη και ψευτόνομα, λούσο!»

Μπορεί πάλε νάδικω το Ρωμύ. Μπορεί από
παιχνίδι να μην είναι; μπράβ! να είναι από μετριο-
φροσύνη. Φιλότιμο και τοότο. Στοχαστήτε τί σημα-
σία πρέπει να δίνη κανείς στόνομα του και στο
μούτσονό του, για να μη βγή στη μέση ασκέπα-
στος, όπως το συνηθίζουμε δά όλοι μας, πολύ άπλά,
σά δημοσιόουμε τίποτα, δηλαδή άκόμα και σά δεν
είναι τόντις τίποτα έκείνο που δημοσιόουμε. Κά-
λεσα μια φορά στο Παρίσι ένα νέο δικό μας, έξοχο
παιδί, στο πρόγεμα. Δέ θέλησε με κανέναν τρόπο.
Γιατί; Γιατί ντρέπηκε. Ντρέπηκε, πάει να πη θάρ-
ρεψε πως ο καθένας άλλη δουλειά δέ θάχη παρά
να προσέχη στα παραμικρά του τα κινήματα.

Ο φίλος ο Ψηλορείτης άνάγκη καμιά δεν έχει
ούτε να ντρέπεται, ούτε να κρύφεται, ούτε να παίζει.
Τό δήγημα είναι πολύ έμορφο γραμμένο. Άφτά,
κάθε άναγνώστης το παρατηρεί άμέσως. Η γλώσσα
πλούσια, μεστή, χρωματισμένη, τρυφερή, με κάτι
χάδια πετυχημένα, με κάποια νόστιμη όρμή. Το
λεχτικό δουλεμένο, ζουμερό, γεμάτο από συνταιριά-
σματα γενναία και σφανταχτά. Βέβαια πως αν
προσέχε ώρες ώρες περισσότερο στη γραμματική,
αν κανόνιζε μερικά, δώθε καίθε, βέβαια πως δέ θά
πείραζε.!) Μα έμένα μου άρέσει ο τρόπος του ο

1) Ανοπόφορο μου φαίνεται το αιώσιο το είδαν άντις
είτανε και κάτι άλλόκοτα ή περιτά, σάν την πνευμα-
τική, με το ν. Η προαίρεση όμως πάντα καλή. Το έ-
ρέδγουνε κάποτε; έκεί που προσέχει, πάνε όλα βολά!

απηνήρεφτος, που μάς ζουγράφει τη νύκτη, δη-
λαδή τούς νέους, με καίνο το κάτι το φρέσκο φρέ-
σκο που έχουνε και το άτελο, το δροσάτο και το
άνωρίμαστο, ναί, το έδγενικό και το γελοίο, το άντρί-
κιο και το κομικό, το σοβαρό και το παιδικάχσιο.

Η σκηνή στο Παρίσι. Δεν κάνουμε άνάλυση,
αφού ο καθένας το διαδάζει στο Νουμά, ενώ έμεις
από το ρομαντζάκι θά πάρουμε μονάχα κάτι ψυχο-
λογικά που δικιολογούνε, που άποκυρώνουνε άλλα
δικά μας ξεδιαλυμένα φαρδιά πλατικά στον περσινό
μας πρόλογο του πέμτου τόμου Ρόδα και Μήλα.
Πρέπει ως τόσο με λίγα λόγια να σημειώσουμε και
την ύπόθεση που είναι δικοκελαστική.

Τό δυσκολώτερο, για μένα, σ' ένα έργο της
φαντασίας, είναι να τοποθετήση κανείς τα πρόσωπα
του. Νά τα τοποθετήση έννοιά σε μια ώρισμένη πόλη
και σε μια τάξη κοινωνική. Άμα το κατώρθωσε
κανείς άφτά, ξανοίγει άμέσως όλο του το δήγημα που
ξετυλίγεται: πια με άλλάθεψη λογική. Τα πρόσωπα
έδώ είναι «οί Έλληνες σπουδαστές του Παρισίου»
(κ. αρ. 355, 3, 1), και τούς άνταμώνουμε, άρχή
άρχή το παραμυθισό, στο νεκροθαφείο Μονπαρνάς,
τις «25 του Μάρτη», έπου «μαζεύονται γύρω στο
ξενιτεμένο μνήμα του Κοραή και το στήφανώνουν
με τα σεμνά λουλούδια που τόσο άγαπά το χώμα
της Άττικής μας κι ο μενεξεδένιος ούρανός της το
βράδι, κάθε βράδι, σά βασιλεύει ο ήλιος» (355, 3, 1).

Οί μενεξέδες είναι «χαρτένιοι» (3, 3), όπως μάς
το μαθαίνει δά κι ο Ψηλορείτης ο ίδιος. Μα τί πει-
ράζει; Μήπως ή νεολαία προσέχει σ' άφτά; Τό
χαρτί, ούτε το παρατηρεί της γεμίζει το μάτι μο-
νάχα ο μενεξές. Καί φανταστήτε τί μέρα σημα-
ντική, μοναδική, σπαραχτική που είναι για τούς νέους
μας ή μέρα έκείνη των είκοσι πέντε, αφού πρέπει
κάθε χρόνο έκείνη τη μέρα, ένας από τούς σπου-
δαστάδες να βγάλη λόγο. Ένας λόγος, μπροστά
στους άλλους, σε όλους τούς άλλους! Και να τον
έτοιμάση, να τον άπαγγείλη ένας! Ο ένας άφτός,
στα μάτια του σίγουρα, με πολύ πιθανό και στής
παρέας τα μάτια, γίνεται άξαφνα θεός. Τι θά πη;
Πώς θά τα πη; Ο Ψηλορείτης θα βρει μάλιστα πως
«περιμένει» (4, 1) ως κι ο Κοραής, που ως τόσο το
γνώρισμά του δεν είτανε να περιμένη κανένανε,
γιατί μήτε το στοχαζότανε πως μπορούσε νάρβη
κανέναν—ύστερις από τον άφτούλη του.

Με περισσότερο δικιο προσμένουνε το ρήτορα οί
συντρόφοι του. Νόστιμα και χτυπητά μάς τούς πα-
ραστήνει ο Ψηλορείτης, μάς τούς δείχνει με το δά-
χτυλο, τόσο γραφικό το κοντύλι του, όταν άξαφνα
μάς παρουσιάζει κ' ένανε «με μούτρα χαρτοπαί-
χτη, βουλαγμένα κι ακάθαρτα» (5, 1). Τι ώραίο!

1) Κ. 'Ρ. κ. Μ., Ε', 3', σ. 1, 41, 99, σά βγούνε.

Μὰς ξεσηκώνει καὶ τὶς ὀμιλίες τοὺς κάπως στενο-
γραφικά, τόσο φαίνονται ἀληθινές, μάλιστα ἐκεῖ
ποὺ ἕνας ἕνας τοῦ ῥίχνονται, χωρὶς ἀκόμη νὰ τὸν
ξέρουν μερικοί. Δὲν πειράζει; ζουλέει ὁ καθένας,
ὡς κι ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου «Μιλεῖ ὅμως ὡ-
ραία, γλυκομισοῦπε ὁ Πρόεδρος μὲ τὴν ἐλπίδα πὺς
θὰ τοῦ ἀποδείξουν οἱ ἄλλοι πῶς φανερό πὺς μῆτε
αὐτὸ τὸ χάρισμα δὲν ἔχει καὶ ν' ἀλαφρώσει ὁ ἄν-
θρωπος» (5, 3).

Ὁ νέος ποὺ εἶναι νὰ μιλήσῃ, Ὁρέστης Ἀστε-
ριάδης τὸνομά του (5, 2), εἶναι: «ὠραῖος» (6, 1),
«ἀψηλός» (7, 1), μὲ «τὰ μάτια τοῦ τὰ μεγάλα»
(7, 1), τὰ «συλλογισμένα» (7, 3), τὰ «δραματικά»
(356, 3, 3). Βγάζει λόγο βαθιονόητο, ποὺ μὲ τοὺς
συνηθισμένους δὲ μαϊάζει. Θέλει «νὰ κονταροχτυ-
πηθῇ μὲ τὴ ζωή» (355, 7, 3). Θέλει νὰ κηρύξῃ
«καινούρια θρησκεία καὶ ἠθική» (8, 1). Κατέβηκε
πρὸς τοὺς νέους ἀπὸ τὸ γραφεῖο τοῦ «νὰ ξεκινήσουν
ἀδερφωμένοι γιὰ κάποιο ἀψηλότερο ἰδανικό.» (7, 1).
Καὶ τοὺς μιᾶς τότες «ἀπάνω σὲ μιὰν ἀψηλὴ πέ-
τρα» (356, 2, 1). Ὁ λόγος τοῦ μάλιστα βαστᾷ
κάμποσους Νουμάδες. Πολὺ σωστά, πολὺ φίνα πα-
ρατήρησε καὶ τόνισε ὁ Ψηλορείτης μὰς τὴν ἀπί-
στευτὴ πίστη ποὺ ἕνας νέος μπορεῖ νὰ ἔχῃ στὸν ἑαυτό
του, ἔτσι, ἀπλά, χωρὶς νὰ εἶναι κανένας φαφλατάς,
ἔχοντας κίολας καλὴ προαίρεση. Ἀφτὸς ἐδῶ τ'
σκοπεῖ νομίζετε μὲ τὸ λόγο του; τίποτε ἄλλο
παρὰ «νὰ ξεμυστηρευτοῦνε στοχαστικά καὶ ἀπόκοτα
τὰ ἰδανικά τῆς φυλῆς» (355, 3, 3). Ε x c u s e z
d u p e u, ποὺ λένε στὸ Παρίσι, ἀφ' οὗ στὸ Παρίσι
βρεθήκαμε. Καὶ πῆτε μου, δὲν εἶναι ὠραία, δὲν εἶναι
συγκινητικό, δὲν εἶναι ἀδολής, ἀγαθὴ ψυχὴς κί-
νημα, σ' ἕνα Παρίσι, ὅπου τόσοσ ὁ θέρους, ὅπου
καὶ τόσοσ πολιτισμός, τόσο τὰ μέσα κάθε εἴδους
προκοπῆς καὶ μάθησης, νὰρχεται ἀξαφνα ἕνας νέος,
ἕνας Ρωμιὸς νὰ σηκώνῃ «ἀπέραντη καὶ σύριζή
ἐπανάσταση» (356, 4, 1), μπροστὰ στὸν μπουστο
τοῦ μακαρίτη τοῦ γέρου Κοραῆ;

Ντοκουμέντα πρώτης ἀράδας εἶναι ἀφτὰ ποὺ
μὰς ἔδγαλε στὴ μέση ὁ Ψηλορείτης, γιὰ τὴν μὰς
δείχνει, ὅπως δὲ μὰς τῆδεξε ὡς τὰ τώρα κανένας,
τί ἄθῳα ποὺ φουσκώνει τὰ στῆθια τὰ νεανικά ὁ ἀ-
νοικτιάτικος ἀέρας, τί ἐφκολοκατόρθωτα τοὺς φαί-
νονται ὅλα τοὺς νέους, τί τόλμη χαριτωμένη κι ἀ-
σύνειδη ποὺ σοὺ τὴν ἔχουνε, νὰδράζουνε τὸν κό-
σμο. Ὑποψιάζομαι σὰ νὰ τὸν θαμάξῃ ὁ ἴδιος τὸν
Ορέστη. «Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Ὁρέστη ὀλόρθη σὰ

φλόγα, ὀρθονότανε καὶ κήρυσσε [κήρυχνε θὰ τῶλεγα
ἴσως]—ἔτσι θὰ κήρυττε [καὶ δὴ ἀκόμη κήρυχνε] κ' ἡ
πορφυρόστομη φωνὴ κάποιου Προδρόμου μέσα στὴν
ἔρημο τῆς Ἰουδαίας. Ἔτσι κήρύττουε [κήρύχουνε]
πάντα οἱ φωνὲς τῶν Προδρόμων.» (356, 7, 1).

Κι ἀλήθεια, τί δὲν κηρύχνει ὁ φίλος Ὁρέστης;
Τί καὶ ποῖος τὸν τρομάζει; «Χριστός, Νεύτωνας,
Δαρβίνος καὶ Σπένσερ» (357, 2, 3), κ' οἱ τέσσερεῖς
τοὺς ἕνα σὺ γιὰ τὸ ῥήτορά μὰς τὸν ἄφοβος καὶ τὸν
ἐμπνευσμένο. Μὰς κανονίζει καὶ τὴ δημιουργία τὴν
ἴδια: «ἡ ἔλξη ποὺ τραβᾷ μιὰ καρδιὰ στὴν ἄλλη,
εἶναι μέρος μόνο, κομμάτι μόνο τῆς παγκόσμιας ἔλ-
ξης ποὺ τραβᾷ τὴ Γῆ στὸν ἥλιο καὶ τὸν ἥλιο στὸν
Ἡρακλῆ.» (357, 4, 1). Τί ὁμορφο! Ἐδῶ μὰς δι-
νεται ἀφορμὴ νὰ διοῦμε, νὰ μάθουμε, νὰ καταλά-
θουμε τί μπορεῖ καὶ τί δὲν μπορεῖ νὰ μὰς καταδάσῃ
μιὰ φαντασία νεανική, τί γλυκὰ θρέφεται μὲ τὰ λό-
για καὶ καταντᾷ νὰ τοὺς δώσῃ μεγάλη σημασία
φιλοσοφική, ἀφ' οὗ ξέρουμε πὺς ἕνας ἥλιος τραβᾷ
τοὺς ἄλλους πλανῆτες, ἐνῶ μιὰ καρδιὰ νὰ τρα-
βοῦσε τίς ἄλλες, θάπρεπε νάναί βουλό, κούφιο κί-
λας ἀπὸ μέσα, γιὰ νὰ τίς χωρέσῃ.

Βλέπετε ὡστόσο πὺς ἂν καὶ λιγάκι ἀδάσιστα
μερικά ποὺ μὰς λείει, φανερώνουνε ὅμως καὶ τὰ δά-
σιστα ὅρμη γενναία, φανερώνουνε ἀκόμη κάτι ποὺ
λείπει καὶ σὲ πολλοὺς γέρους, τὸ νὰ πετᾷ ὁ νοὺς
ἀψηλά, τὸ νὰ γυρέθῃ θέματα μεγάλα, τὸ νὰ γενι-
κέθῃ. Μὰς παραστήνει τόντις ὁ Ψηλορείτης ἕνα νέο
ἀπὸ τοὺς καλῆτερος, ἀπὸ τοὺς πρὶν προικισμένους,
καὶ στὸν καθένα δοσμένο δὲν εἶναι, πὲς τὸ περηφά-
νεια, πὲς τὸ ματαιόητα, ὅσο θές, νάχῃ μέσα τόσο
περηφάνεια, νάχῃ ματαιόητα σὲ ἀντικείμενα τόσο
σπουδαία. Γιατί ὁ νέος νομίζει πὺς βρῆκε ἢ πὺς θὰ
βρῇ τὸ ἄρετο καὶ ἐακολουθεῖ «Ὁ Νεύτωνας τῶν
ἀστρων βρέθηκε, τῶν καρδιῶν δὲν ἤρθε ἀκόμα. Μὰ
θάρθει...» (357, 4, 1).

Ἀφτὸ ἴσως νὰ εἶναι καὶ τὸ πρὶν πετυχημένο
στὸ δῆγμα τοῦ Ψηλορείτη. Πετυχημένη ψυχολο-
γία δηλαδὴ. Βάζει τὸν Ὁρέστη τοῦ νὰ ξαναπῇ τρεῖς
φορὲς τὴν ἴδια φράση (4, 3 καὶ 5, 2): φανερό πὺς
τοῦ γέμισε τάφτι, κ' ἔτσι μὰς δείχνει ἐνωμένες δυὸ
ἀρετὲς ποὺ μόνο στὴ νιότη σμίγουνε τόσο ἀπαλά:
κάποια μετριοφροσύνη, ἀφ' οὗ δὲ μὰς λείει δὴ πὺς ὁ
Νεύτωνας τῆς καρδιᾶς θὰ γίνῃ ἀφτὸς, καὶ κάποια
ἐλπίδα μαζὶ, ἀφ' οὗ τὸ νὰ τὴν λῆ τρεῖς φορὲς πὺς θὰ
βρεθῇ ὁ Νεύτωνας, σημαίνει πὺς βρέθηκε πιά καὶ
νάτος.

Ἀπαισιόδοξο τὸ ρομαντικὸ δὲν εἶναι διόλου,
ὅπως τὸ φανταστήκανε μερικοὶ φίλοι τοῦ συγγραφέα
(κ. Νουμά, 359, 2—4): τὸ ἐναντίο, καὶ τοῦτο ἴσια
ἴσια τὸ προτέρημά τους, μυρίζουνε ἀκόμη ἔλα τὰ
πρόσωπα τῆς παραμάννας τοὺς τὸ γάλα, πρῶτος
πρῶτος ὁ ἀγαθὸς Ὁρέστης, ποὺ ἂν καὶ δὲν τὸ βᾶ-
σταξε νὰ προκηρυχτῇ ἔτσι μονομιάς, καινούριος
Νεύτωνας, τουλάχιστο μὲ τὸ θάρρος ἐκεῖνο τῆς χρο-
στῆς ἡλικίας, ποὺ τὸ ταῖρι τοῦ δὲν ἔχει, ὀρθὰ κοφτὰ
μὰς λείει τώρα πὺς εἶναι δέφτερος Ῥήγας Φεραῖος,
καὶ μάλιστα Ῥήγας Φεραῖος νέντα σκέττα, χωρὶς
νὰ εἶναι δέφτερος.

— «Εἶμαι ὁ Ῥήγας Φεραῖος μιᾶς μεγάλης
πνευματικῆς ἐπανάστασης! Ὁρμίζετε;» (356, 4,
1). Ἀποτείνεται δηλαδὴ στοὺς νέους ποὺ τὸν περι-
τριγυρίζουνε καὶ τοὺς γυρέει νὰ ὀρκιστοῦνε...

Παρατηρήθηκε συχνὰ πὺς ὁ Ρωμιός, ἔταν κα-
νένας ἄλλος Ῥωμιὸς ἐρητορέει, τὸ θαρρεῖ γιὰ χρέος
τοῦ, ποὺ νὰ πῆς, νὰ γελάσῃ καὶ νὰ περγελάσῃ.
Ἔρχεται ἀφτὸ ἀπὸ κάποια τοῦ ψυχρόρητα, ποὺ
ἴσως νὰξίζουε κάποια ξεδιάλυση, ἐπειδὴ μερικά
μαϊάζουε ἀναμεταξύ τους σὰν ἀντίθετα κι ὁ ἴδιος
δὲν τὸ ὑποψιάζεται ἀπὸ ποῦ νὰ πηγάζουε. Μὲ τὴν
εἰρωνεία τοῦ κάποιος μὰς φανερώνει τὴν καλосύνη
τοῦ, μὰς φανερώνει ὡς καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ πρὸς τὸ
ῥήτορα. Χαίσκε! Σὲ ἄλλους τίπους, βγαίνει ἕνας
στὸ βῆμα καὶ τὸ ἀκρατήριον ἔχει ἀμέσως πὺς
ἔχει κάτι νὰ τοὺς πῇ. Ἀπλά τὸν ἀκούε, ὅπως καὶ
ὁ ῥήτορας ἀπλά τοὺς τὰ λείει, γιὰ νὰ τοὺς ξεστο-
ρῶσῃ τὴ γνώμη τοῦ ὁ ἄνθρωπος. Στὸ ρωμαϊκό, εἰ
λόγοι, τὰ συλλαλητήρια, οἱ ῥητορικὲς εἶναι ἀκόμη
καινούρια πράματα, ὅχι: καθὼς στὴν Ἑβρώπη ὅπου
παντοῦ, στὴ Βουλὴ καθὼς καὶ ἔξω ἀπὸ τὴ Βουλὴ,
ἔγινε τὸ ῥητόρεμα ὅρος τῆς ζωῆς. Δὲ συνήθισαν
οἱ δικοὶ μὰς ποὺ σ' ἔλα τους εἶναι φρέσκοι φρέσκοι.
Λοιπὸν ὁ Ρωμιὸς ποὺ ἀκούει, φοβάται μήπως ὁ
Ῥωμιὸς ποὺ μιᾶς, δὲν ἔχει ἀρκετὰ τὴν τέχνη, μή-
πως βεζιλετῇ, μήπως βεζιλέψῃ τὴ φυλὴ μαζὶ τοῦ
ντρέπεται καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό τοῦ καὶ γιὰ τὸ ῥή-
τορα: καλὸ αἶσθημα, ποὺ μαρτυρᾷ καὶ κάποια συμ-
πάθεια: λυπᾶται τὸ ῥήτορα, τὸν πονεῖ. Πολὺ λο-
γικά, γιὰ νὰ δείξῃ πὺς ἡ φυλὴ δὲν κιντύνεψε, γιὰ
νὰ διοῦνε πὺς αὐτὸς νοιώθει ἀπὸ τέτοια, πὺς ἐφκολα
δὲ γελιέται, γελά: τὸ φῖνο τοῦ τὸ ἀφτάκι περνᾷ γιὰ
κωμικὸ καὶ κείνο ποὺ δὲν εἶναι. Θυμίζεις κι ὁ πό-
θος τοῦ εἶναι νὰ γλυτώσῃ τὸ ῥήτορα ποὺ τὰ λα-
σπώνει, νὰ μπῇ πιά στὸν ἴσιον τὸ δρόμο. Καλосύνη

ΠΕΤΡΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ*

VIII

Ἔμεινε στὴ μέση τοῦ δρόμου σκατισμένος ὁ Ὁ-
ρέστης. Ἕνα βαθὶ παράπονο ἀεβοκατέβαινε στὴν
ψυχὴ τοῦ, σὰν ἀναφυλλητό. Πόσο ἤθελε νὰ καθίσει
στὴν ἄκρη τοῦ πεζοδρομίου καὶ ν' ἀρχίσει ἕνα
κλάμα τόσο δυνατό, ποὺ οἱ ἄνθρωποι ποὺ θὰ συνα-
ζάτανε γύρω τοῦ δὲ θὰ μπερούσανε νὰ κρατῆσουνε
τὰ γέλοια.

Ποῦ νὰ πάει, ποῦ νὰ πάει γιὰ ν' ἀλαφρώσει;
Θυμήθηκε τίς γαλερίες τοῦ Λούβρου μὲ τίς ζω-
γραφίαις καὶ τὰ σπασμένα ἀγάλματα κ' ἔτρεξε.
Ἐκεῖ θ' ἀλάφρωνε. Κι ἂν δὲν ἀλάφρωνε, πάντα τὸ
κορεσάτι τῆς Νόρας εἴτανε ἀνοιχτό, ἔτοιμο νὰ τὸν
δεχτεῖ, σὰ μνημα.

* Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 355.

Ἀπόξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ Μουσείου, τὴν ὥρα
ποὺ ἔτοιμαζότανε νὰ μπεῖ, ἕνας γνωστός τοῦ περ-
νοῦσε μὲ τὴν οἰκογένειά του — τὴ γυναῖκα τοῦ ποὺ
εἴτανε ἔγκυα, κοιλιά στὸ στόμα, καὶ μὲ τὰ πέντε
τοῦ παιδιὰ. Πήγαινε αὐτὸς μπροστὰ, παχὴς, φρε-
σκοζουριμένος. Φοροῦσε παπούτσια μὲ λάστιχο,
τόσο φαρδιὰ, ποὺ λίγο νὰ ζετίναζε τὸ πόδι τοῦ, θὰ
πέφτανε. Κρατοῦσε μιὰ μεγάλη πατριαρχικὴ μαγ-
γούρα καὶ τὴ χτυποῦσε δυνατὰ καὶ ρυθμικά στὸ πε-
ζοδρόμιο καὶ πήγαινε. Εἴτανε γιστὴ σήμερα καὶ
γιὰ νὰ πανηγυρίσουνε τὴ μέρα, πηγαίνανε ὅλοι μαζὶ
στὸ ξενοδοχεῖο νὰ φάνε.

Νὰ φάνε! Τὰ παιδιὰ χαρούμενα κυκλοφοροῦ-
σανε κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς μητέρας τους καὶ
φωναζάνε καὶ γελοῦσανε καὶ παλεύανε καὶ δὲν ἔε-
ρανε πὺς νὰ ξεχρῶσουν τὸν ἐνθουσιασμό τους. Ἡ
μάννα, σὰν ἀγελάδα σοβαρὴ καὶ πολυγάλατη, μὲ
μάτια σφηνμένα κ' εὐτυχισμένα, θιόρατη προχωροῦσε
γλείφοντας τὰ χεῖλιά της.

Ὡς εἶδε τὸν Ὁρέστη ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ πέντε
παιδιὰ καὶ τὴν ἔγκυα γυναῖκα, σταμάτησε. Κ' οἱ
ἔξη ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσανε βιαστικοί, σταματή-
σανε κι' αὐτοὶ ἀπότομα κ' ἔπεσε ὁ ἕνας ἀπάνω
στὸν ἄλλο.

— Ὁρέστη! Ὁρέστη! Τί γίνεται, ἀδερφέ! Σὲ
χάσαμε!

— Καλημέρα, κίρε Μιχαήλο. Περίπατο;

— Ὁχι, πάμε νὰ φάμε!

Ὅλα τὰ παιδιὰ χτυπήσανε τὰ χεῖρά τους, ἡ
μητέρα γλυκοκατάπιε τὸ σάλιο ποὺ γεννήθηκε κάτω
ἀπὸ τὴ γλώσσα της κ' εἶπε:

— Πάμε νὰ φάμε!

Ὁ Ὁρέστης δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὴν ἀη-
δεῖα.

— Τί ὠραία τὰ παιδάκια σας! Νὰ σὰς ζή-
σουν!

Λέγανε τὰ χεῖλιά τοῦ Ὁρέστη, μὰ ἡ ψυχὴ τοῦ
κουτίζονταν αὐτὸν τὸ σωρὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀναπη-
δοῦσε ἀπὸ ἀναγκύλα καὶ νευτική.

(Ὡ! πὺς λερώνουνε, πὺς λερώνουνε τὸ πῶς!
Ἀνείγουνε τρύπες καὶ τίς περικυκλώνουνε μὲ πέτρες
κι ἀσβέστη καὶ μπαίνουνε μέσα καὶ γεννοβολοῦνε.
Τὸ πρῶτ' ἀγκάθουνται ἀνάθαρτοι, ἀνακαλλιάρηδες
καὶ θολώνουνε τὰ νερά ὅπου πλύνονται. Ἀνείγουνε
τὰ παράθυρα τῆς κάμερας ὅπου κοιμηθήκανε κι ὁ
ἀέρας εἶναι πηχτός καὶ βρώμικος. Βγαίνουν ὅξω καὶ
κουβαλοῦν τὰ κοπέλια τους καὶ χαμογελοῦνε καὶ τὰ
δόντια τους εἶναι μαύρα καὶ σπληνμένα καὶ τὰ μά-

καὶ τοῦτο. Δὲ βλέπει. ἔμωσ πῶς σταματᾷ σὲ μιὰ λέξη, σπάνια σὲ δύο· ἢ μιὰ τοῦ φτάνει. Μήπως ἔτσι δὲν τυχαίνει κάθε μέρα καὶ σὲ γλωσσικὸ τὸ ζήτημα, ὅπου ὁ περισσύτερος ἀγώνας γίνεται γιὰ μιὰ λέξη, ἐπειδὴ ὁ Ῥωμῆς δὲν ἔμαθε νὰ γενικέσῃ; Μιὰ λέξη ποὺ δὲν τοῦ ἄρεσε ἢ ποὺ φαντάστηκε πῶς δὲν κάνει, τοῦ χλινᾷ ὅλο τὸ λόγο, δὲν τὸν ἀφίνει νὰ προσέξῃ στὴν οὐσίαν. Ἐγὼ νομίζω πῶς τὸ λόγο τοῦ τὸν χλινᾷ καὶ κάποια γνωστὸ μας φιλότιμο. Γιατί νὰ ῥητορέβῃς ἐσὺ; Γιατί ἐγὼ νὰ μὴ ῥητορέβω; Μὰ μήπως ἐσὺ καὶ γώ, ἀπὸ φιλότιμο δὲ ῥητορέβουμε; Ὁ ῥήτορας τόσο πολὺ δὲ συλλογίζεται: τί ἔχει νὰ πῇ, ὅσο συλλογίζεται: τί θὰ πῇ ὁ ἀκροατής του. Πρέπει νὰ φανῇ, πρέπει νὰ φαντάξῃ. Κι ὁ ἀκροατής του πάλι, γιὰ νὰ βγάλῃ τᾶχι του, γελᾷ καὶ περγελᾷ.

(Στάλλο φύλλο τελώνει)

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΓΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΝΩΝ ΤΑ ΛΟΓΙΑ

Δὲν παύουν οἱ μεγάλοι καὶ τρανοὶ νὰ ἐπικρίνουν ἀπ' τὴ μιὰ τὴν ἐσωτερικὴ κατὰστασιν τοῦ κράτους μας, νὰ βρίζουν γενικὰ τὸ ἔθνος μας ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ἀπ' ἄλλους φιλικὰ καὶ ἀπ' ἄλλους αὐστηρὰ καὶ πικρὰ ὅλο καὶ καταδίκας ἀκούμε.

Ἔτσι ὁ «Ἐσπερινὸς Ταχυδρόμος» τοῦ Μιλάνου ἔγραφε τὴς προάλλες πῶς τὸ ἔργο τοῦ Συνδέσμου ῥίχνει πολλὰ χρόνια πίσω τὴν Ἑλλάδα, πῶς τοῦ λαοῦ ἡ δύναμις δὲ φαίνεται στὴ μέση καὶ φαίνεται δὲν ἐνοίωσε τὴν ἀνάγκη τῆς ἀναμόρφωσιν, πῶς ἡ κοινὴ γνώμη δὲν ἐμύλησε, πῶς ἔπρεπε νὰ γίνουν ἐκλογές, γιὰ νὰ γνωμοδοτήσῃ ὁ λαὸς γιὰ μεταρρυθμίσεις καὶ φόρους καὶ πῶς ἐκεῖνα ποῦνταν πνίγοντο τῆς Ἑλλάδος τῆς ἐλευτέρας ζωῆς.

Ὁλος ὁ τύπος τῆς Εὐρώπης λύσσαξε νὰ ἐπιμενῇ πῶς εἶν' ἀντιδυναστικὸ τὸ κίνημα ποὺ ἔγινε καὶ βάλθηκε νὰ μᾶς μετράῃ τὴς χάρες τοῦ Βασιλεῦς μας καὶ νὰ μᾶς κοπανίξῃ πῶς αὐτὸς μᾶς σώζει ὁλοένα ἀπὸ συφορές, πῶς χάρε' σ' αὐτὸν κρατούμαστε καὶ μεγάλωσε τὸ κράτος μας κατὰ τὸ ἓνα τρίτο κ' ἔχουμε τὴς συμπάνθειας τῶν Εὐρωπαίων καὶ πῶς, ἂν λείψῃ, πάει χάθηκε ἡ Ἑλλάδα καὶ ὁ Ἕλληνας.

Ἄλλες βροσιές μετ' ὁ σακκὶ ἀπὸ παντοῦ.

Τὰ τους εἶναι ἡλίθια καὶ ἀγελοῦς, σὰν τὰ μάτια τῆς γυναίκας αὐτῆς ποὺ στέκεται μπροστὰ μου καὶ μοῦ χμογελά καὶ μιὰ ἀνάσα ἀπὸ στεκούμενα πηχόθολα νερά, βγαίνει ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῆς. Τί ἀνδρεία! Καὶ τώρα θὰ πᾶνε νὰ φᾶνε καὶ μετ' ὁ δάχτυλα καὶ μετ' ὁ χεῖλια τους τὰ λαδωμένα, θὰ πᾶνε ὕστερα νὰ καθίσουν στὸν ἥλιο, φοιχτὲς κηλίδες—νὰ χωνέψουν!

Ὡ! ἡ ἀνδρεία, ἡ ἀνδρεία τῆς νοικοκυρίστικης ζωῆς!

— Φεύγε, Ὁρέστη; Τί βιάζεσαι; Ἐλα νὰ φάμε μαζί!

Καὶ μετ' ὁ χερνομίχ ὑπέρτατης θυσίας:

— Σοὺ κάνω τραπέζι!

Ἡ κυρία μετ' ὁ ἀπέραντη κοιλιά, σούφρωσε τὰ χεῖλιά της: Ποῦ μᾶς ἔτυχε πάλι καὶ αὐτὸς νὰ μᾶς βάζει στὰ ἔξοδα! Τραπεζί, μὰ κοστίζει δύο φράγκα.

— Ὅχι, εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ... Βιάζομαι, ἔχω δουλειά.

Ἡ κυρία ἀλάφρωσε, χαμογέλασε γλυκότητα καὶ εἶπε:

— Μὰ ὅχι, σὰς παρακαλοῦμε νὰ φάμε μαζί.

Καὶ πρόσθετος βιαστικὰ, βλέποντας τὸν Ὁρέστη νὰ σωπαίνει:

Καὶ σὺ τέλος τέλος μᾶς καρφώνουνε καὶ τὸ φαρμακερὸ καρφὶ πῶς δὲν εἴμαστε ἄξιοι ναὺτοδιοικηθῶμε καὶ γι' αὐτὸ δὲ θὰ μᾶς δώσουν καὶ τὴν Κρήτη. Κ' ἐπειδὴ φοβοῦνται γιὰ τοῦ Βασιλεῦς τὴν τύχη, μᾶς φοβερίζουν καὶ μετ' ὁ ξένη κατοχή.

Ποιὲς ἀπ' αὐτὲς τὴς κρίσεις καὶ τὴς κατηγορίας καὶ φοβέρας εἶν' ἀπὸ ἐπίσημη πηγὴ καὶ ποιὲς δὲν εἶναι, δὲν τὸ ξέρω. Ξέρω μονάχα πῶς εἶν' ἀμελέτητες καὶ ἄδικες οἱ πειότερες καὶ ὅσες εἶν' ἀληθινὲς δὲν μπορεῖ νὰ βαρύνουν τὸν Ἕλληνα λαὸ ἔτσι ἀξιοματικὰ καὶ ἀπόλυτα.

Ὁ ἀρθρογράφος τοῦ «Ταχυδρόμου» ποὺ ἀνέφερε δὲ θὰ μελέτησε καὶ τόσο τὰ Ἕλληνικὰ τὰ πράγματα, γιὰ νὰ νομίσῃ πῶς τὴ ρίχνει τὴν Ἑλλάδα χρόνια πίσω τὸ ἔργο τοῦ Συνδέσμου. Ποιὰ Ἑλλάδα ρίχνει πίσω; Τὸ ξέρει πῶς ἐμεῖς ὡς τώρα δὲ γνωρίσαμε ἄλλη ἀπ' τὴν Ἑλλάδα τῶν κλεφτοβουλευτῶν καὶ τῶν χουσοκάνδαρων, τῶν Μιστριώτηδων, τῶν ἄχρηστων καὶ γεροκλασμένων γαλονάδων, τῶν οἰκοπεδοφάγων καὶ μοναστηριοφάγων, τῆς κουμπούρας καὶ τῆς κουμπουριάς, Ἑλλάδα δίχως ἔθνη καὶ ἰδανικά, δίχως τιμὴ, δίχως στρατὸ καὶ δύναμις καὶ ἀξιοπρέπεια, δίχως παιδεία προκοπῆς, δίχως δικαιοσύνη καὶ ἀσφάλεια, Ἑλλάδα γεροκομειὸ καὶ ἀρχαιολογικὸ μουσεῖο. καὶ Ὁλυμπιακοὺς ἀγῶνες καὶ νοσοκομειὸ καὶ τεμπελιανὸ καὶ πείνα καὶ γόδυμνια καὶ φόρους καὶ ἀτιμία καὶ ἀπιστία καὶ ἑλλειψη ἀνθρωπιάς καὶ λυτέρας συνείδησης καὶ χαρακτήρων καὶ ἀρχῶν, Ἑλλάδα Ἀβδηρα, Ἑλλάδα δούλα τοῦ καθενὸς βλαχοδημάρχου καὶ βοσκοκομματάρχη καὶ τοῦ καθενὸς τσολιὰ καὶ κλέφτη, Ἑλλάδα ποὺ τὴ μονιζῶνταν τὰ παιδιὰ της καὶ φεύγανε γιὰ τὴν Ἀμερική;

Τὰ ξέρει ὅλ' αὐτὰ καὶ ξέρει πῶς δὲν ἔφταιξ' ὁ Ἕλληνας λαὸς γενικὰ γιὰ τὴν κατὰστασιν αὐτῆς οὐτ' εἶναι ἄξιος μιᾶς τέτοιας τύχης;

Ἄν τούτῃ τὴν Ἑλλάδα ρίχνει πίσω τὸ ἔργο τοῦ Συνδέσμου, εὐλογημένο νᾶναι τέτοιο ἔργο. Θέμε νὰ τὴν θάψουμε γιὰ πάντα τὴν Ἑλλάδα αὐτὴ, ὅχι μονάχα πίσω νὰ τὴ ρίξουμε.

Καὶ νοιώθει πέρα πέρα ὁ λαὸς πῶς τὸ μαχαίρι ἔφταξε σὲ κόκκαλο καὶ τοῦ χρειάζεται

ἀνδρόθωρη. Κανένας δὲν ἀντιφρονεῖ ἐξὸν τοῦς φανλοκράτες. Κ' ἡ γνώμη τοῦ ἀγνοοῦ λαοῦ, τοῦ πατριωτικοῦ, ποὺ πόναι καὶ στέναζε καὶ ζήταε παντοῦ γιὰ σωτηρία, φαίνεται ἀρκετὰ καλὰ σὲν τύπο ἀπὸ χρόνια τώρα. Θέριευστὰ στήθια δῶν μας ἡ ἐπανάστασις καὶ μόνο γύρευε, ποῦ νὰ πιαστῇ. Γι' αὐτὸ καὶ ἀγκάλιασε τὸ στρατιωτικὸ τὸ κίνημα χωρὶς νὰ φοβηθῇ στρατοκρατία. Καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ κίνημα ἐδείχτηκε πολὺ πλατειὰ μετ' ὁ συλλαλητήρια ποιά εἶναι ἡ κοινὴ γνώμη σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Πῶς λοιπὸν μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ πῶς δὲ φανέρωσε τὴ θέλησιν τοῦ ὁ λαὸς; Τὸ μόνο ποὺ μπορεῖ νὰ πῇ εἶναι τὸ πῶς δὲν εἶναι συσσωματωμένος καὶ οργανωμένος ὁ λαὸς, γιὰ νὰ δείξῃ μετ' ὁ θέλησιν μαζί καὶ τὴ γροδιά του καὶ νὰ μὴ δέχεται νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύῃ μιὰ τάξη ὑπερετικὴ τοῦ Κράτους, ὁ στρατός. Ὅχι ὅμως πῶς δὲν ἔδειξε τὴ θέλησιν του.

Κ' οἱ ἐκλογές, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ γίνουν καὶ ὅλο τὴς ἀναβάλλουμε, καὶ ἂν γίνονταν, δὲ θὰ φανέρωναν τὴ γνώμη τοῦ λαοῦ, ὅπως δὲν τὴ φανέρωναν πενήντα χρόνια τώρα, ἀφοῦ δὲν μπόρεσε ποτε τοῦ νὰπολάψῃ ὁ λαὸς ἐκεῖνα ποὺ ποθοῦσε. Πάντα γελασμένος, θάβγαζε καὶ τώρα τοῦς ἴδιους τοῦς κατεργαρέους χωρὶς νὰ θέλῃ. Ἀς μὴ ζητᾷ λοιπὸν ὁ ἕνος δημοσιογράφος ἐκλογές καὶ ἂς μὴ λήγῃ πῶς καταστρέφεται ἡ λεύτερη ζωὴ τῆς Ἑλλάδας. Ἐξόδησιν δὲν ἔχει ὁ ἀνθρώπος τί εἶδος λευτεριάς ὡς τώρα εἴχαμε καὶ κρίνει θεωρητικὰ, ὅσο ἀπ' τὰ πράγματα, μετρώντας μετ' ὁ μέτρα καὶ τὴς φόρμες τὴς κοινοβουλευτικῆς καὶ συνταγματικῆς.

Ἐνα μονάχα λέει σωστά σὲ ἀρθρο τῆς ἡ ἐφημερίδα τοῦ Μιλάνου: «Οἱ Ἕλληνες, λέει, ἀξιοματικοὶ ἐπῆραν πάνου τους πολὺ μεγάλη εὐθύνη, ποὺ πρέπει νὰ τοὺς τρομάξῃ, ἂν δὲν ἔγιναν τόσο τυφλοὶ, ποὺ νὰ μὴ διακρίνουν ἀπὸ τὴς πολυάριθμες ἀνάγκες ἑνὸς κράτους παρὰ μόνον τὴν ἀνάγκη νὰ καταργηθῶν μερικὲς ἀψηλὲς θέσεις καὶ ἀποταγθῶν κάμποσοι ἀνώτεροι ἀξιοματικοί.» Συμφωνοῦμε πῶς πῇ-ραν μεγάλη εὐθύνη καὶ πῶς πρέπει νὰ τοὺς τρομάξῃ, μὰ ὅχι γιὰ νὰ πισωδρομίσουν, παρὰ γιὰ νὰ ἐπιμενῶν ὡς τὸ τέλος νὰ ἐφαρμοστῇ τὸ πρόγραμμά τους. Καὶ τὸ πρόγραμμα δὲν εἶναι μόνον κατάργησις κ.τ.λ. Εἶναι πολὺ πλατὺ, μόνον ποὺ πρέπει πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰποχτή-

— Μὰ ὅπως θέτε πάλι. Δὲ σὰς βιάζομαι.

Κ' ἔκμας νόημα τοῦ ἀντρός της: («Ἄς τονε νὰ φύγει! Ἄς τονε!»)

— Ὅπως θές, Ὁρέστη. Ἀρῶ βρέθηκες βιαστικός... Καὶ ποῦ πᾶς;

— Ἐδῶ, σὲ Λουῖδρο.

— Εἶναι καλὰ; Ἐχει τὸ γούστο του; Ἀλήθεια λέει πῶς ἔχει περίφημες ζωγραφίες, μετ' ὁ μεγάλες ὠραιότατες κορνίζες; Νὰ πάμε καμιά μέρα, Ἐλέγκω, νὰ τίς δοῦμε. Ὁξοῦνε γούστο.

— Πάμε τὴν Κυριακή, ὅστερ' ἀπὸ τὸ φαί. Νὰ πάρομε καὶ τὰ παιδιὰ νὰ περᾶσει ἡ ὥρα τους.

Ὁ Ὁρέστης ἀντρίχιασε.

(Ὡ! δύστυχες γαλερίες τοῦ Λουδρου ποὺ εἶστε ὀρθόνοιχτες καὶ ἀνυπεράσπιστες καὶ μπαινοβγαίνουνε τὰ πλήθη, τὰ ἀκάθαρτα! Ὡ! Γαιοκόντα τοῦ Νταβίντα καὶ Βασιλίσσας τοῦ Βελασκέζ, μετ' ὁ κόκκινες κορδέλες στὰ πυκνόσουρα μαλλιά, καὶ ὁ δρᾶματὰ ἀπὸ ἡσκιο καὶ φῶς τοῦ Ρέμπραντ καὶ ἀριστοκρατικὰ, ἀκατάδεχτα χίρια τοῦ Βᾶν Ντὺε καὶ γλυκότητα, γλυκότητα χεῖλια τοῦ Μποτικέλη, πόσο θὰ πονεῖτε καὶ θὰ φρίσσετε, ὅταν περνοῦν καὶ σὰς λερώνουν τὰ μάτια καὶ οἱ ἀνκνῶντες οἱ ἀκέραιες τοῦ ὄχλου!)

— Ὅχι! ὅχι! δὲν ἀξίζει τὸν κόπο, κ. Μιχαήλο. Μὴν πάτε! Μὴν πάτε!

Μιλοῦσε μετ' ὁ ἀγωνία, σὰ νῆθελε νὰ ὑπερασπίσει καὶ νὰ σώσει κάποιον ποὺ σκοτώνουν.

— Μὰ ἐσὺ, τότε, γιατί πηγαίνεις;

— Θὰ σπουδάζει ζωγραφικὴ ὁ κ. Ὁρέστης, παρατήρησε ἡ κυρία μετ' ὁ κοιλιά.

— Ὅχι, κυρία Ἐλέγκω, σπουδάζω φιλοσοφία.

— Φιλοσοφία! Δηλαδή; φώναξε ὁ κ. Μιχαήλος ἀνυγόντας τὰ μάτια του.

— Γιὰ τ' ἄσπρα, γιὰ τίς ψυχές, γιὰ τὰ μάγια. Καημένε, δὲν ξέρεις; παρατήρησε πάλι ἡ κυρία στρέφοντας τὴν κοιλιά της ἀπὸτομα καὶ ἀπειλητικὰ σὲν ἀμαθέστατο σύζυγο.

Αὐτὸς κούνησε τὸ κεφάλι μετ' ὁ ὄχτο:

— Καημένε Ὁρέστη... Αὐτὰ δὲ βιάζομαι ψωμί. Ἀκουσε, ἐγὼ ξέρεις σ' ἄγκωπὸ σὰν παιδί μου καὶ θὰ σοῦ δώσω μιὰ συμβουλὴ: Νὰ γενεῖς μηχανικός. Μὰ ξέρεις τί λεφτὰ θὰ βγάλεις; Καὶ τρακόσα καὶ τρακόσα πενήντα φράγκα, μπορεῖ καὶ τετρακόσα νὰ σοῦ γεμίζει ὁ μήνας. Καὶ θάχεις κ' ὑπόληψη. Ὅχι φιλοσοφία! Χαχαχά! Καημένε Ὁρέστη! Καημένε Ὁρέστη!... Καὶ τοῦ χτύπησε φιλικὰ τὸν ὦμο, σκώντας στὰ γέλια. Κ' ἔφυγε χαρούμενος κατα-